

slovenski čebelar

1 9 6 7

LETO LXIX

ŠT. 7-8

SLOVENSKI ČEBELAR

GLASILO ČEBELARSKIH ORGANIZACIJ
SLOVENIJE

St. 7-8

Ljubljana, 1. julija 1967

LETO LXIX

VSEBINA

Valentin Benedičič: Poročilo predsednika na XVI. letnem rednem občnem zboru ZČDS dne 30. aprila 1967	209
France Guna: Od kostanja do ajde	215
Franček Šivic: Opazujmo povzročitelje mane na gozdnem drevju	220
Edi Senegačnik: O vzreji matic	222
Julij Mayer: Nekaj o prahi matic	225
V. B.: »Likvidacija Agromelovega panja«	226

NASA ORGANIZACIJA

Zapisnik o 1. seji upravnega odbora. Lojze Kolenc — osemdesetletnik. Predavanje v Zagrebu	228
---	-----

OSMRTNICE

Jurij Senegačnik, Alojz Felicijan	232
---	-----

List izhaja vsakega 1. v mesecu. Člani, ki plačujejo letno članarino 1700 din, ga prejemajo zastonj. Izdaja ga Zveza čebelarских društev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva cesta 3/II, tiska CP Delo — obrat Triglavsko tiskarna v Ljubljani, ureja uredniški odbor: Valentin Benedičič, Ivan Majcen, Slavko Raič, France Rome, Edi Senegačnik in Joško Slander. Odgovorni urednik Edi Senegačnik. Letna naročnina za nečlane 2000 din, za inozemstvo 2500 din. Posamezna številka na 32 straneh stane 230 din, na 16 straneh 120 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje članarino v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. To velja tudi za naročnino. Številka žiro računa pri Narodni banki v Ljubljani, Miklošičeva cesta, 501-8-268/1

POROČILO

predsednika ZCD Valentina Benedičiča na XVI. letnem rednem občnem zboru ZČDS dne 30. aprila 1967

Zopet je za nami čebelarstvo leto. Zato si pokličimo v spomin, kaj in kako smo delali. Ali je bilo naše delo uspešno in kje so vzroki, če nas uspehi ne zadovoljujejo?

Uspeh našega društvenega dela je odvisen v veliki meri tudi od čebelje paše. Dobra čebelja paša ne prinaša samo dobro voljo čebelarju in njegovi družini, temveč ga poživlja tudi pri njegovem društvenem delu, zlasti še, če je večji pridelek v zvezi tudi z izobrazbo, ki mu jo nudi čebelarska organizacija.

Zadnjih nekaj let se, žal, ne moremo nič kaj pohvaliti s čebeljimi pašami. Temu so krive največ neugodne vremenske razmere. Po vremenski kroniki naših vremenoslovcev se je lani dvignila v Ljubljani srednja letna temperatura za eno stopinjo C nad povprečje v 115-letni opazovalni dobi. To bi bil na prvi pogled tudi za nas čebelarje razveseljiv pojav. Toda hkrati so ugotovili, da so bili meseci januar, junij, avgust in november hladnejši kot v normalnih letih. Tudi množina padavin v mesecih julij, avgust in november je znatno preseгла dolgoletno povprečje. V takih razmerah, to je pri nizki

temperaturi in obilnih padavinah v času najizdatnejših čebeljih paš, je povsem razumljivo, da je med drugimi pašami tudi ajda zopet popolnoma odpovedala. Tudi lekanija na smreki je nasplošno odpovedala, čeprav je bilo vreme dovolj ugodno takrat, ko navadno lekanije izločajo mano, to je v drugi polovici maja in prvi polovici junija. Kako naj si razlagamo ta pojav, saj smreka bolj ali manj redno in trdovratno med? Sicer je ponekod medila dobro, toda med na splošno ni bil od lekanij, ampak od drugih povzročiteljev medenja. Verjetno so bile lekanije prizadete v svojem razvoju zaradi nenadnih in velikih vremenskih sprememb v mesecih februar in marec. Ves mesec januar je bil namreč pod vplivom polarnega zraka izredno mrzel. Srednja temperatura je bila do -15°C . Ob koncu januarja smo prešli ucnadoma iz območja hladnega polarnega zraka pod vpliv zelo toplega tropskega zraka, ki se je potem zadrževal tja do 12. marca. Nastopila je prava pomlad, saj je bila srednja mesečna temperatura februarja v Ljubljani kar za $6,6^{\circ}\text{C}$ višja od 115-letnega povprečja. To se je poznalo pozneje pri žitaricah, ki so klasile kakih 14 dni prej, pa tudi češnje so dozorele 14 dni prej kakor leta 1965. Toplo vreme se je končalo 12. marca. Ostali dnevi v marcu so pa bili povprečno kar za 2°C hladnejši kakor oni v februarju. Okrog 10 dni v drugi polovici marca je bilo pod vegetacijskim pragom. Zabeležene so bile temperature tudi do minus 10°C . Konec marca je zapadel sneg. Verjetno je pomlad v februarju in v prvi dekadi marca povzročila bolj zgodnji razvoj lekanij in jim je nato nenadni strupeni mraz v drugi polovici marca škodoval. Če je ta domneva pravilna, se znajo pokazati škodljive posledice v lanskoletnem razvoju lekanij tudi še pri letošnjem medenju smreke.

Tudi druge paše so večinoma odpovedale zaradi hladu in padavin v juliju in avgustu. Saj je bil julij (kostanj) celo hladnejši od junija. Navzlic temu so vendarle nekateri, seveda bolj redki čebelarji, ki so imeli pri tako muhastem vremenu v pravem času močne družine, ujeli nekaj gozdne paše tudi na smreki (ušice) in imeli zadovoljiv donos. Tudi Lika nasplošno ni izpolnila pričakovanja čebelarjev. S čebeljo pašo v preteklem letu se torej pač ne moremo pohvaliti.

Poglejmo še, kako smo izvrševali sklepe lanskega občnega zbora.

Naša Zveza naj bi sodelovala z Zvezo čebelarskih organizacij Jugoslavije v Beogradu pri sestavi čebelarskega zakona in izdaji novih navodil za dobiivanje sladkorja po znižani ceni za krmljenje čebel na zimsko zalogo; pri znižanju tarif za prevoz čebel na paše po železnici in izdaji enotnih članskih izkaznic. Nobene navedenih nalog doslej še nismo opravili.

Individualno čebelarstvo še vedno ni zanimivo tudi za pristojne zvezne oblastne organe, kljub temu da nudi našemu delovnemu človeku po njegovem poklicnem delu tako koristno rekreacijo, hkrati pa skupnosti z opravevanjem gospodarskih žužkocvetnih rastlin tudi lepo gospodarsko korist. V naprednem gospodarskem svetu je splošno znano, da je posredna korist čebel zaradi opravevanja desetkrat večja od tiste, ki jo ima čebelar od pridelka medu. Morda se vrh naše organizacije še ni dovolj uveljavil pri zveznih oblastnih organih, da bi mogli skupaj načeti vprašanje izdaje temeljnih predpisov na področju čebelarstva.

Obstoječa navodila za nakup sladkorja po znižani ceni so postala po gospodarski reformi brezpredmetna. Proizvajalci namreč ne plačujejo po

vpeljavi reforme nič več davka na promet. Tovarne so bile pred reformo po navedenih navodilih oproščene plačevanja tega davka za denaturiran sladkor, ki so ga dobavljale za krmljenje čebel. Tako je odpadla še zadnja možnost za znižanje cene sladkorju, dobavljenem neposredno iz tovarn. Ta čas torej ni izgledov, da bi se uredilo to važno vprašanje, ki je bolj ali manj zadovoljivo urejeno v vseh naprednih deželah ne glede na družbeni sistem. Morda bo tudi še v prihodnje najbolj kazalo, da bi podjetje Medex porabilo nekaj deviz od izvoženega medu za nakup sladkorja v inozemstvu.

Prav tako ni glede na položaj pri železnici še pričakovati, da bi prišli do kakih voznih ugodnosti za prevažanje čebel na pašo. Sicer se pa itak vedno bolj uveljavlja prevoz čebel s tovornjaki, ki lako prepeljejo čebele neposredno na zaželeno pasišče.

Vprašanje enotnih članskih izkaznic je ponovno obravnavala 5. marca t. l. Zveza čebelarških organizacij Jugoslavije na seji v Zagrebu. Sprejela je sklep, naj tajništvo čimprej izdelava osnutek in ga pošlje na vpogled republiškim organizacijam. Po osvojitvi osnutka bomo izkaznice za naše člane sami natisnili v Ljubljani.

Za uvedbo pouka o kmetijstvu v osnovnih šolah kaže slabo. Še tistih nekaj kmetijskih šol se bori za svoj obstanek.

Za propagando in večjo porabo medu doma je izdalo podjetje Medex v sodelovanju z našo Zvezo brošuro »Med naša vsakdanja hrana in zdravilo«. Napisala sta jo prof. Edi in dr. Jurij Senegačnik. Z večjo porabo medu doma smemo računati šele takrat, ko se bo življenski standard naših ljudi začel dejansko dvigati. Sicer se je začela popravljati cena medu potem, ko so skopnele v Ljubljani iz vse Jugoslavije nakopičene zaloge.

Za poživitev dela organizacije smo ustanovili nekaj posebnih odsekov, ki se pa doslej še niso vživel v svoje delo. Ustanovili smo tudi posebno komisijo za zatiranje čebeljih bolezni. Povod za njeno ustanovitev so bila številna žarišča pršičavosti čebel. Od te izpopolnitve znotraj v organizaciji doslej še nismo zabeležili kakih vidnih uspehov. Vse delo, ki je v preteklem letu zopet znatno naraslo, se kopiči vedno bolj na posameznikih.

Lanski občni zbor nam je med drugim naložil tudi nalogo, naj obravnavamo s pristojnimi oblastnimi organi probleme, ki se pojavljajo v vedno bolj zaostreni obliki na področju čebelarstva. Predvsem naj bi našli ustrezno rešitev tudi za zagotovitev materialne osnove za pospeševanje čebelarstva. V ta namen je imenoval občni zbor posebno komisijo. Odbor za kmetijstvo pri Republiški skupščini, na katerega smo se obrnili v tej zadevi, je posredoval pri Republiškem sekretariatu za gospodarstvo, da je organiziral za 25. november 1966 razgovor o čebelarških problemih. Udeležili so se ga pomočnik republiškega sekretarja za gospodarstvo ter zastopniki kmetijskega odbora pri Republiški skupščini, Kmetijskega inštituta, Veterinarskega zavoda, podjetja Medex, Zavoda za čebelarstvo, Zavarovalne skupnosti Slovenije, Glavnega odbora SZDL in naše organizacije. Razgovor se je sukal okrog problemov, o katerih sem poročal na lanskem občnem zboru razen pogovorov o materialni bazi za naše delo. Zaključki razgovora so bili tile:

1. Republiška odredba za varstvo čebel pred zastrupitvami naj se izpolni tako, da bo veljala tudi za gozdna zemljišča, ker se tudi za varstvo gozdov uporabljajo insekticidi, ki škodujejo čebelam.

2. V Sloveniji nimamo ustanove, ki bi se ukvarjala z raziskavami zastrupitev čebel. Zato je treba posredovati pri kmetijski ali veterinarski inšpekciji, da ob vsakršnem sumu zastrupitve takoj organizira komisijo z nalogo, da izvede potrebne ukrepe; zlasti pa, da se sestavi zapisnik o znakih, ki vzbujajo sum zastrupitve, da bi bil tak zapisnik lahko tudi za osnovo pri morebitnem sodnem odškodninskem zahtevku. Hkrati je treba poslati vzorce odmirajočih čebel na bližnji veterinarski zavod, da ugotovi, če ni morda umiranje čebel v zvezi s kako čebeljo boleznijo.

3. Glede stroškov za diagnozo vzorcev čebel je bilo ugotovljeno, da bodo v prihodnje kriti iz občinskih sredstev, ki se bodo v ta namen zbirala iz pobranih taks po natančnejših predpisih za izvajanje Zakona o ukrepih za pospeševanje živinoreje in o varstvu živine pred boleznimi.

4. Ugotovljeno je bilo, da so potrebna za delo pri selekciji čebel določena minimalna sredstva.

5. Navzoči so bili mnenja, naj se raziskovalna pospeševalna dejavnost na področju čebelarstva po zadevnem sklepu pred nekaj leti priključi h Kmetijskemu inštitutu.

6. Obveljalo je mnenje, da so panji in druge čebelarke potrebščine izraziti reprodukcijski material, ki bi zaradi tega moral biti oproščen plačevanja davka na promet.

7. Pri Republiški gospodarski zbornici naj se ustanovi Komisija za čebelarstvo, ki naj bi med drugim obravnavala zlasti problem materialnih pogojev za delo na čebelarstem področju.

Dne 26. aprila t. l. je bila dejansko ustanovljena Komisija za čebelarstvo pri Rep. gospodarski zbornici na seji njenega Sveta za kmetijstvo, živilsko industrijo in združništvo. V komisiji so zastopani Veterinarski zavod, podjetje Medex, sadjarstvo, Zavod za čebelarstvo in naša organizacija. Ne maram biti prerok, kakšni bodo uspehi dela te komisije. Vsekakor je že s samim imenovanjem komisije izkazano neko priznanje našemu čebelarstvu nasploh in še posebej naši organizaciji, ki je v njej najmočnejše zastopana. Pojasnim lahko toliko, da živi Gospodarska zbornica v glavnem od članarine svojih članov ter da se iz članarine krijejo predvsem stroški za upravo zbornice, njenih odborov in komisij. Delo zbornice je ta čas usmerjeno predvsem na medsebojno povezovanje njenih članov in na vsklajevanje njihovih gospodarskih interesov. Skušali bomo s posredovanjem zbornice priti do sredstev, ki jih potrebujemo za pospeševanje in napredek čebelarstva.

Toliko o izvrševanju nalog, ki nam jih je naložil lanski občni zbor.

Seveda se pa Zveza ni ukvarjala samo z omenjenimi nalogami. Reševala je tudi druge nič manj važne probleme.

Na področju zdravstva čebel je bilo napravljenih nekaj napak. S prehodom zavodov na samofinanciranje so bili le-ti prisiljeni, da iščejo povsod vire za svoje nadaljnje življenje. Tako so vpeljali tudi pristojbine za preiskavo čebeljih bolezni. Posledica je bila, da je popustil interes in da so čebelarški pregledniki nehali pošiljati vzorce čebel v preiskavo. Čebelarji so bolezni prikrivali in so se zaradi tega še bolj širile, kar se kaže očitno v žariščih pršičavosti, ki so bila lani in letos odkrita v različnih krajih Slovenije.

Med vzorci čebel poslanih v preiskavo so bili tudi taki, pri katerih ni bilo mogoče ugotoviti prav nobene običajne čebelje bolezni in vendar so po-

mrle kar cele družine. To nam narekuje posebno pozornost na tem delovnem področju in tesnejše sodelovanje naše organizacije z veterinarsko službo.

Pri tej priložnosti naj zopet naglasim zares življenjsko stališče, ki ga odločno zastopa prof. dr. Ivo Tomašec doma, kot član komisije za patologijo čebel v Mednarodnem uradu za epizootijo v Nici pa tudi zunaj naših meja. On trdi: Ukrepi za zatiranje boleznih morajo biti taki, da jih lahko izvršijo pristojni organi in čebelarji. Ne smejo biti prestrogi, ker začnejo sicer čebelarji boleznih prikrivati. Za uspešno zatiranje boleznih priporoča kot nujno tesno sodelovanje veterinarske službe s čebelarsko organizacijo. To stališče, ki je tudi stališče naše organizacije, se je izkazalo tudi pri nas ponovno za pravilno. Zastopa ga tudi oddelek za čebelje boleznih pri Veterinarskem zavodu Slovenije.

Za zdravljenje pršičavosti uporabljamo pripravek folbeks, ki je zanesljivo učinkovit, če ga uporabljamo po navodilih. Ima pa to slabo stran, da je zdravljenje z njim dolgotrajno — 8 tednov. Čebele v žarišču pršičavosti in v določenem polmeru okrog žarišča pridejo pod zaporo, zaradi česar izgubijo prevaževalci pašo na akaciji in na žajblju. Na posvetovanju o čebeljih boleznih, ki ga je za 16. april t.l. organiziral Veterinarski zavod Slovenije v Ljubljani v zveznem merilu, je poročala dr. N. Snojeva, ki vodi oddelek za čebelje boleznih pri Veterinarskem zavodu, da bodo začeli preizkušati proti pršici ruski preparat »tedion«, s katerim so uspešno zdravili to bolezen na Krimu v Rusiji. S tem preparatom zdravijo družine 10 krat, vsak drugi dan, in se tako skrči doba zdravljenja od 8 tednov na 20 dni. Če se bo to zdravilo obneslo tudi v naših razmerah, bo s tem precej pomagano čebelarjem prevaževalcem.

Na področju vzreje matic in odbire najboljših čebeljih rodov pričenjamo s sistematičnim delom. To specialnost obravnavamo po njeni važnosti vzporedno z zdravstvenim varstvom čebel. Saj bo treba jemati vzrejni material ne samo od takih čebeljih rodov, ki so dobri medarji, krotki, temveč tudi od takih, ki so tudi bolj odporni proti raznim boleznim. Seveda traja tako delo pri odbiri dalj časa, preden začnejo odbrani rodovi prenašati zaželene lastnosti bolj ali manj zanesljivo na potomstvo. V zvezi s tem delom polagamo veliko važnost na plemenilni postaji A. Janša Pod Zelenico in Janeza Strgarja na Bitenjski planini na Jelovici ter na vzrejevalce Bukovška, Kirarja in Lobnika. Dolenjski čebelarji si ustanavljajo plemenilno postajo Pustov mlin pri Litiji. V inozemstvu je zadnji čas veliko zanimanja za našo sivko. Dobivamo pa tudi posebna vprašanja za matice iz območja Dolenjske.

Naši odnosi do trgovskega podjetja Medex se s konstruktivnim sodelovanjem vedno bolj utrjujejo. V preteklem letu se je to izkazalo kot zelo koristno pri izdaji brošure o medu in pri urejanju opazovalnih postaj o gozdnem medenju. V opazovalne postaje je vložil Medex prek naše Zveze nad en milijon 850.000 starih dinarjev. Ne samo podjetje Medex, temveč tudi čebelarji in končno širša skupnost ima interes, da naberejo čebele čimveč gozdnega medu, ki je zelo iskan na trgu Zahodne Nemčije, saj je ta dežela najboljši kupec tega medu. Pri vzajemnem spoznavanju, da je naši organizaciji potrebno solidno in trdno podjetje Medex in da je enako tudi podjetju Medex potrebna čvrsta čebelarska organizacija, sem prepričan, da bomo morebitna nesoglasja sproti odstranjevali in se bo sodelovanje v obojestransko

koristi še dalje vedno bolj razvijalo in utrjevalo. Akcijo, ki jo je izvedlo podjetje Medex z dobavo čistega cenejšega sladkorja za čebele, je naše članstvo tople pozdravilo.

Do Zavoda za čebelarstvo je ta čas naše stališče še vedno tako, kot sem ga bil pojasnil že na lanskem občnem zboru. Na seji upravnega odbora dne 29. aprila t. l. smo v zvezi z imenovanjem Komisije za čebelarstvo pri Gospodarski zbornici razpravljali o tem in imenovali posebno komisijo, ki naj znova prouči odnos Zveze do Zavoda za čebelarstvo in o tem poroča izvršnemu odboru.

Do Saveza čebelarških organizacij v Beogradu so in morajo biti naši odnosi pozitivni. Saj je Savez vrh čebelarških organizacij Jugoslavije. Pogoji za delo Saveza še vedno niso povoljni. Čebelarška politika, ki je imela pred leti svoj spočetek v Sloveniji in je skušala na račun skupnosti uresničevati svoje nerealne cilje, še živi in se ta čas odraža v Beogradu celo v Zveznem sekretariatu za kmetijstvo in gozdarstvo. V 5. številki revije Jugoslovensko pčelarstvo smo namreč brali na straneh 15—14 med drugim tudi tole: »— ozbiljno se zainteresovao i Savezni sekretariat za poljoprivredu i šumarstvo, koji inače u posljednje vrijeme pokazuje sve više razumevanja za probleme pčelarstva (finansijska pomoč za učešće na Međunarodnom sajmu pčelarstva u Rumuniji 1965. godine, pomoč za organizaciju međunarodnog simpozijuma o pčelarstvu, koji je oktobra 1966. god. održan u Beogradu itd.). Kao prvú pomoć za finansiranje početnih radova na organizovanju selekcije u našem pčelarstvu, Savezni sekretariat za poljoprivredu i šumarstvo dodijelio je 5 milijuna starih dinara« itd. Pomoč je prejelo Poslovno udruženje za pčelarstvo. Predsednik upravnega odbora tega udruženja je bivši generalni direktor čebelarškega velepodjetja Agromel. Komentar ni potreben. Teh stvari ne bi omenjal, ko se ne bi začeli zopet pojavljati taki znaki kakor pred nekaj leti v Sloveniji; to pot v Beogradu. Dolžnost naše organizacije je, da to signalizira. Sicer pa je zajamčena ta pravica vsakemu občanu — tudi čebelarju po 6. točki 54. člena 5. poglavja naše Ustave. Bojimo se namreč, da bodo v lovu za devizami napravljene napake in se bo z izvažanjem čebel — matic na debelo — zaprla pot naši čebeli še v vzhodne države, kakor se je to že zgodilo pred nekaj leti v državah s konvertibilno valuto. Na eni strani se dodeljuje družbena pomoč za začetek dela; na drugi strani pa ni nobenih sredstev za delo, ki lahko že pokaže določene rezultate, in to na množični čebelarški osnovi. Ob izvajanju gospodarske reforme bi pač morali tudi take stvari že enkrat postaviti na pravo mesto.

Stiki naše čebelarške organizacije s čebelarškimi organizacijami v zamejstvu se zadnji čas v okviru Apimondije — svetovnega združenja čebelarjev lepo in hitro razvijajo. Ugled naše organizacije zunaj in to ne samo v sosedni Avstriji, vidno raste. V naši organizaciji vidijo resnično zastopnico slovenskega čebelarstva. Posredi je tu seveda še vedno tudi živ interes za našo sivko. S sosedno avstrijsko čebelarško organizacijo še posebno tesno sodelujemo. To je povsem razumljivo in tudi zdravo. Imamo namreč skupne čebelarške probleme, ki jih le skupno lahko uspešno rešujemo. Tako nastaja in se postopoma oblikuje tudi skupni delovni program. Avstrijska čebelarška organizacija je osvojila tudi naš kulturni program, v katerem so predvidene nekatere skupne spominske proslave ob 200-letnici delovanja in smrti Antona

Janša, našega rojaka in prvega čebelarskega učitelja na prvi čebelarski šoli na Dunaju. Poudarjamo jasno: Naše sodelovanje s čebelarskimi organizacijami zunaj naše države gradimo kot enakopravni partnerji na osnovi pristnega prijateljstva in resnične demokracije. Le tako sodelovanje dobi lahko v obojestransko korist trajen značaj. V programu imamo, da na ustrezen način vključimo v to delo še naše rojake — čebelarje na Avstrijskem Koroškem.

Tudi z Apimondijo in z njenimi predstavniki imamo redne neposredne stike. O delavnosti Apimondije, ki zelo aktivno sodeluje s FAO organizacijo, organizacijo za kmetijstvo in prehrano pri Združenih narodih, pričakujemo velike koristi. Njena aktivnost je izredna. Ta čas pripravlja publikacijo tehle tehničnih priporočil:

Izbor prvovrstne čebelje pasme za vzrejo in gospodarsko uporabo pri danih razmerah klime in čebelje paše.

Varstvo čebel pred kemičnimi pripravki.

Opraševanje jablan po čebelah v velikih sadnih plantažah.

Uporaba mineralnih gnojil pri medovitih rastlinah za zvišanje izločanja medicīne.

Poleg tega pripravlja osnutke enotnih predpisov na področju zdravstva čebel.

Naštete publikacije nam bodo v dobro oporo pri urejanju naših čebelarskih problemov. Obvestili so nas, da nam jih bodo poslali, brž ko bodo izšle.

Naj zaključim s pozivom, da trdno strnimo naše vrste okrog svoje organizacije. Stevilo naših članov moramo dvigniti od sedanjih 5750 na 6000 do 200-letnice smrti Antona Janša leta 1975. Če bomo močni, bomo lažje zmagovali številne in velike naloge, ki jih postavlja pred nas današnji čas. Naš program ima v zvezi s spominskimi proslavami in publikacijami, ki jih nameravamo izdati v času 200-letnega spominskega obdobja Antona Janša, tudi velik kulturni pomen. Zato bo Zveza storila vse, da bo zainteresirala zanj širšo slovensko javnost in še posebej Republiški sekretariat za prosveto in kulturo, ki naj bi nam pomagal premostiti zlasti finančne težave pri njegovem uresničevanju. Zahvaljujem se vsem, ki ste kakorkoli v pretekli poslovni dobi z nami sodelovali in nam pomagali.

OD KOSTANJA DO AJDE

FRANCE GUNA

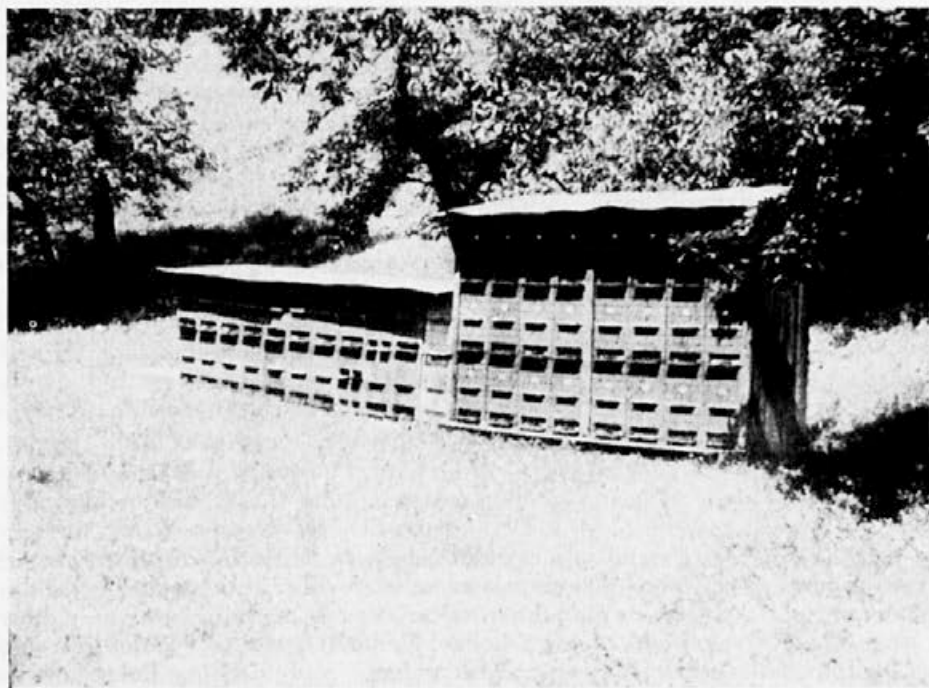
*Kdor le more,
naj gre v gore!*

Glavna paša je za nami in marsikak čebelar si nima več kaj dosti obetati. To velja posebno še za one v ravninskem svetu. Srečnejši so čebelarji v hribih. Tam se cvetenje postopoma pomika v višine, kjer se nadaljuje še več tednov, medtem ko je v ravninah že vsega konec. Hribovit teren je v poletni vročini za čebeljo pašo kar dovolj bogat, če le ne pritisne prehuda suša. Poleg košenila in senožeti se nam po strmih pobočjih razprostirajo bujni gozdovi, ki hranijo v sebi marsikake vire medicīne.

V juliju je posebno dragocen pravi kostanj. Srečen, kdor ga ima! Dražilni vpliv kostanjevega cveta je za ohranitev moči v čebelji družini velikega pomena. Dobra kostanjeva paša tekne čebeljemu zarodu bolj kot še tako vzirajno krmljenje. To je najboljša priprava čebel za jesensko pašo. Že močen in značilen vonj okoli ulnjaka opozori čebelarja, da prihajajo čebele s kostanja. A ne samo vonj; tudi donos je včasih tolik, da se kar splača prepeljati čebele na kostanjeva pasišča. Zato marsikod vidiš te dni dolge skladanice žnideršičev ob robu gozdov. Posebno bogat pa je kostanj z obnožino, ki si jo čebele nakopičijo toliko kot sicer na nobenem drugem cvetju ne. To je potem zanje železna rezerva, za čebelarja pa resnična zlata rezerva, kar se posebno pokaže ob kaki hojevi paši, ko bi se brez rezerv čebele zelo izčrpale.

Kostanj in hoja sta dva stebra našega čebelarjenja v poletnem času: ob prvem si opomorejo čebele, ob drugem pa čebelar s svojimi lonci, čebri in dežami, ki pa po sedem ali devet let zaman čakajo, da se po tolikem času spet napolnijo. Četudi pa sta kostanjev in hojev med vsak po svoje imenitna in dragocena, ju umen čebelar nikoli ne pušča predolgo v panju, temveč jih čimprej iztoči, ker ne smeta priti med zimsko zalogo. Hojevec pa se poleg tega še tako hitro zgosti, da ga včasih sploh ne spraviš iz satja. Pa mi bomo že tako uredili, da bo prav, samo da bi ga enkrat že spet kaj bilo!

Krajev, kjer bi imele čebele pašo skozi vse leto, je zelo malo. Zlasti v juliju in avgustu imamo večinoma brezpašno dobo, ki nas kako leto še posebno

Lepo zloženi panji čebelarja Primca z Iga na kostanjevi paši

Urednikove čebele na kostanjevi paši v litijskih hribih

občutno prizadene. Kostanj ali hoja je le v nekaterih predelih. Zato sta julij in avgust za čebele in čebelarje meseca preseljevanj. Kdor ne čebelari le zaradi moralnega ali športnega užitka, temveč hoče imeti od čebel tudi vsaj nekaj gmotne koristi, ta se skoro mora odločiti za prevažanje. Seveda je to združeno s precejšnjimi skrbmi, napori in izdatki. Posebno transporti velikih čebelarstev na dolge proge ali celo v nepoznane pokrajine zahtevajo ne le debelo, neizčrpno mošnjo, temveč »heroja« od glave do pet: ne samo pogumnega, čvrstega, mišičastega, vztrajnega in potrpežljivega, ampak zlasti tudi podjetnega, spretnega, iznajdljivega, zmožnega naglih odločitev in drznih tveganj.

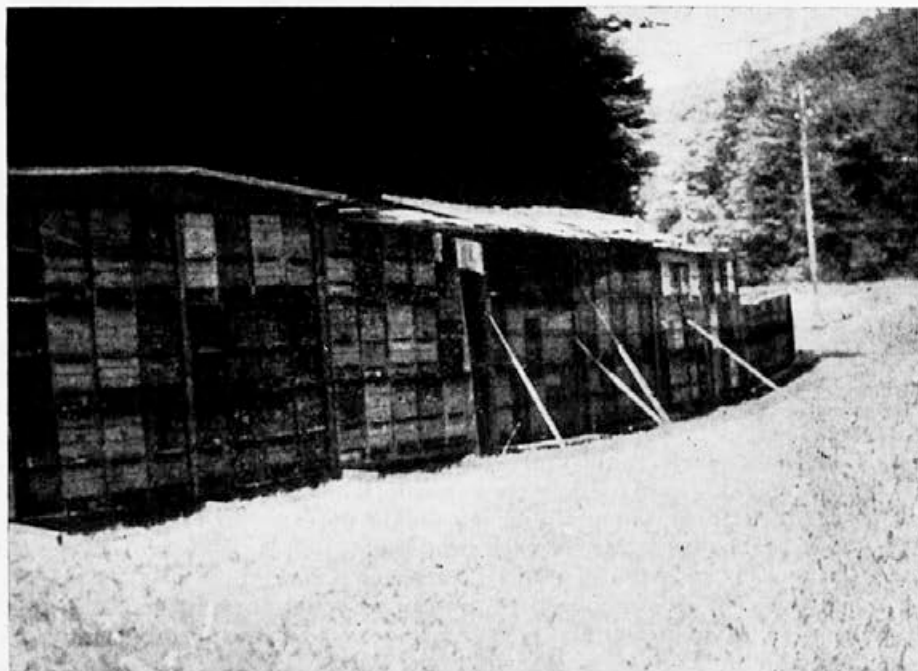
Kakor za čebelarje, tako so prevozi na dolge proge huda preizkušnja tudi za uboge čebele. O, koliko jih je že žalostno končalo! Kam vse so že morale romati in koliko jih je popadalo na teh dolgih potovanjih! Posebno neugodno je to, da je treba prevažati največkrat ravno v teh najbolj vročih mesecih, a obenem v času, ko so panji najbolj natrpani z živaljo.

Prevaževalci si zato mnogo prizadevajo, da sodobni panj čim bolj prilagodijo z različnimi ventilacijami zahtevam varnega transporta. Toda vsaka stvar ima svoje meje: »Če se upira narava, je trud zaman.« Zato bi prevaževalcem znova priporočil preizkušeno Janševo navodilo: čebele prevažaj samo ponoči! Če prvo noč ne prispeš na cilj, raztovori ob sončnem vzhodu in izpusti žival za ves dan! Potovanje nadaljuj spet naslednjo noč! Seveda, — pri kranjičih je bilo to dosti bolj preprosto in lažje kot pri panjih velike mere.

Kranjič je bil kot nalašč za to: ležeč format z dovolj veliko notranjo kapaciteto pri razmeroma majhnem in izredno lahkem zunanjem obodu. Igraje jih je natovoril in prav tako raztovoril. Če je čez dan potovanje prekinil, je žival lahko odprl kar na vozu, — le vprežno živino je prej umaknil. Tudi tempo je bil vse drugačen kot danes in marsikdo je celo z volički pravočasno prispel. Med vožnjo ob luninem svitu je mirne duše odprl žrela in legnarji so se zadovoljno zibali skozi noč. Na take dolge pohode, kot jih imamo danes, seveda niti mislil ni nihče!

Prevoz podnevi pa je preveč tvegan. Naj bo ventilacija še tako preudarno zasnovana, zaprte čebele ob sončni svetlobi že po svojem naravnem nagonu navalijo na mreže tako na gosto, da je panj tako rekoč popolnoma zaprt. Vročina se stopnjuje, mreže so vedno bolj zabite in — katastrofa je tu.

Prav tako resen problem je iskanje pasišč. Če si se že odločil za dolgo in naporno romanje, glej, da si pravočasno poiščeš in zagotoviš pasišče, kjer ne boš drugim v nadlego, pa tudi drugi tebi ne! Saj so njega dni še tepežkarji in borovničarji vedeli, da bodo bolje opravili, če jih ne bo kar cela »drčea«. Skupinsko prevažanje je utemeljeno le, če se povežejo med sabo mali čebelarji v toliko, da se jim splača skupno najeti vagon ali tovornjak. Pa je osemdeset žnideršičev že kar veliko, saj jih je včasih še štirideset na enem mestu preveč.

Inozemski čebelarji strokovnjaki so se lani čudili, da postavljamo take skladnice panjev na eno mesto. To velja tudi za kostańjevo pašo. Dovolj jih je 50. potem pa 2 km naprej spet toliko. Kaj, če bo paša slaba ali pa je sploh ne bo? Nič ni čudno, če se vedno bolj širijo bolezni

A, da koga ne oplašim s temi mrkimi razmišljanji! Kar pogum, — »kdor riskira, profitira«, brez nič pa seveda ni nič. Prepričan sem, in vi gotovo tudi, da gre še vedno na tone medicinine v zgubo, ker marsikod ni čebel. »Za vse je svet dovolj bogat«, pravi Simon Gregorčič. Treba bi bilo pač poiskati tiste še neodkrite zlate jame; menim, da bi se še v mejah Slovenije našlo marsikaj.

* * *

V juliju in avgustu skrben čebelar zelo pazi, da ohrani svoje plemenjake na primerni višini. Brezpašna doba nam jih ne sme oslabiliti! Če nimaš poletne paše ali če ti jo kvari neugodno vreme, moraš pa poprijeti spet za dražilno krmljenje. Gre za to, da bo v panjih dovolj čebel, ki bodo mogle izkoristiti jesensko pašo — ajdo, resje in drugo. Pa tudi če ne bi bilo nobene paše več, panji ne smejo nikdar preveč opešati. To ni kakor, npr., pri osah, ki jim zadostuje, da prezimi le samica, po kateri se drugo leto na novo razvije vsa družina. To je pač plevel, ki sam od sebe odlično uspeva, pa naj bo suša ali moča. Vse žlahtno pa zahteva posebno nego. Najrodovitnejša matica in najugodnejše vreme ne more več rešiti panja, če mu je število delavk padlo pod zahtevani minimum. Kdo pa naj greje in goji zarod!

Z dražilnim krmljenjem, ki naj velja kot priprava čebel na jesensko pašo, začnemo sredi julija. Pokladamo spet lahko v dveh oblikah: sladkorno raztopino v razmerju 1 : 1 ali pa sladkorno testo. V tem primeru bi dal prednost testu. Če v naravi ni bere, ga črpajo, — če pa se morda pojavi paša, pa ga puste. Vodo, potrebno za zalego, pa v tem toplem letnem času čebele itak dobe dosti lažje kot pa spomladi v mrzlem marcu ali aprilu. Pogosti obroki tekoče krme pa so v brezpašni dobi nevarna vaba ropnicam. Bodi torej zelo previden in pokladaj dosledno le proti večeru, — zlasti še, če si sladkorni raztopini primešal kaj medu ali če morda pokladaš medene pokrovce, ki so ti ostali od točenja. Kar podžiga k zaleganju, podžiga prav tako tudi k ropanju. A če si enkrat sprožil ropanje, je pitanja konec.

Preden se lotiš tega krmljenja, pa si moraš biti povsem na jasnem, kakšno je stanje v tvojih plemenjakih. Ko se poleže rojenje, morajo biti vse matice v redu. Rado pa se primeri — posebno pri večjem številu panjev, da odkriješ trotovko, ko je vsaka pomoč že prepozna. Marsikak panj je izročil, ko čebelar niti ne misli ne. Posveti se mu šele pozneje, ko vidi, da je panj zelo izčrpan. V poletni vročini nas videz na panjskih bradah in črno zasedenih okencih zelo vara. Dober in slab panj kažeta precej podobno lice: na bradah gruče, — med sati pa često praznота ali pa roj trotov. Ko te preženejo, — pa tukaj nič, tam nič. Marsikateri panj je tudi prelegel. Saj navadno se to brez čebelarjevih posegov kar samo po sebi dobro izteče: mlada matica se oplodi in srečno pride k rokam.

Napreden čebelar pa vendar vse to sproti zasleduje. Mlado matico zaznamuje takoj, ko je po opravitvi zanesla z jajčeci prvi sat. To si zabeleži tudi na panjeva vratca. Ko pozneje z očmi preletava te zapiske na panjih, je posebno vesel, če vidi, da se mu je lepo število matic pomladilo v tem letu. Vse te stvari je torej treba pravočasno spraviti v red. Ne sme se zgoditi, da bi kdo brezmatičnike vozil v pašo, — kaj šele, da bi kdo v svoji dobri, toda slepi veri trotovca krmil na zalego. To bi bila že čisto »lovska« in bi se ji

vsi slovenski čebelarji prav od srca smejali, posebno še, če bi bila končno vendarle celo — resnična. A živemu človeku se vse primeri.

Tudi za satje se je treba pozanimati. Čebele so z gradnjo prenehale, — kar je, je. Gradilnike pobremo, namesto njih pa denemo izdelane starejše sate. Podobno izmenjamo morebitne nedograjene satnice. Pri tem mislimo že na zimsko gnezdo: lepe bele letošnje sate pomaknemo k sredini gnezda, zakaj škoda bi bilo, če bi kak tak sat pozimi splesnel ob vlažni steni. Tja naj gre starejši sat. Enako se pobrigamo tudi za roje: po potrebi jim satje dopolnimo, — če plodišče slabo zaseda, pa ga rajši utesnimo z ločilno desko.

O pomanjkljivih zalogah menda ne bi bilo treba govoriti, vendar tu nismo nikoli dovolj previdni. Marsikdo v nadi, da »bodo zase že še nabrale«, čebele ob točenju prehudo oskubi. Kdor je zelo zgodaj točil, ta bi morda smel zagrešiti tako predrzno zaupanje, — toda kdor pa je točil čisto ob koncu paše, pa kaj takega ne bi smel tvegati. O, tudi poleti je pomrlo že dosti čebel za lakoto! Sem jih že videl na svoje oči! Pa ob najlepšem sončnem vremenu umirajo. V velikih gručah sede na končnicah in bradah, — žde in čakajo... Ubogi čebelar pa še vedno misli, kako »močne čebele« ima. Včasih so res še toliko pri moči, da za vedno zapuste svoj panj in izlete kot »lakotni roj«, včasih pa še tega ne zmorejo več.

Janša je vse to že vedel in nas svari pred tem. Včasih nas na tako stanje v panju opozori preganjanje trotov, vedno pa tudi ne. Lahko namreč pomeni tudi kaj drugega: da se je mlada matica oprasila, da že zalega in da torej trotje v panju niso več potrebni. Če iztočimo med ali če se paša na hitro odtrga, čebele trote predčasno kar takoj pritisnejo. Preganjanje trotov v avgustu je normalen pojav, preganjanje v juliju pa največkrat pomeni pičle zaloge ter kritično brezpašno dobo.

OPAZUJMO POVZROČITELJE MANE NA GOZDNEM DREVJU

FRANCEK SIVIC

Slovenski čebelarji se zadnje čase vse bolj zanimajo za problematiko gozdnega medenja. Predavanja o tem so vedno zaželeni in tudi lepo obiskana, posebno še, če jih predavatelj popestri z barvnimi diapozitivi. Opaziti pa je, da velika večina čebelarjev še vedno nima prave predstave o tem, kakšni so pravzaprav povzročitelji medenja v naravi in kako nastaja mana.

Mnogi menijo, da so lekanije in lahnidi mikroskopsko majhne živali, ki jih je moč odkriti in opazovati samo s posebnimi optičnimi instrumenti. Temu pa le ni tako. Prav vse ušice in kaparje lahko opazujemo s prostim očesom, saj dosega v večini primerov velikost nekaj milimetrov. Začetnik, ki prvič sam išče povzročitelje medenja na drevju, bo morda v zadregi, ker ne bo vedel, kje naj pravzaprav začne iskati. Navadno vsak pričakuje, da bo odkril ušice na listih ali iglicah, ki so pokapane. Seveda bo tam iskal zaman, saj živi večina lahnidov in lekanij na lubju dve ali večletnih vejic in celo na

deblu ter koreninah. Preden sploh začne iskati, naj si ogleda deblo in podrast pod iskanim drevesom. Pokapano listje zelišč in mravlje, ki lazijo po deblu gor in dol, sta prva in najvažnejša znaka, da smo na pravi sledi. Včasih na podrastu ne bomo našli niti kapljice mane, pa čeprav so na drevesu ušice, kajti mravlje sproti polžijejo vsako kapljico, še preden utegne pasti na tla. Ta pojav je opaziti zlasti v aprilu, maju in deloma v juniju, ko je ušic še bolj malo, mravlje pa tedaj potrebujejo zase že precejšnje količine hrane. Opazovalcu torej zadostuje, da odkrije mravlje na deblu opazovanega drevesa. Z očmi začnimo zdaj preiskovati najbližje veje, ne da bi jih prijemale z rokami ali kakorkoli stresali. Kdor dobro vidi, bo kaj hitro odkril na veji ali vejici posamezne mravlje, počasi se premikajoče ali skoraj negibne, v njihovi bližini pa eno ali več ušic oziroma kaparjev. Ta način opazovanja je zlasti priporočljiv na smreki in hrastu. Kadar pa želimo najti povzročitelje medenja na jelki, posebno takrat, ko je podrast pokapana, postopamo takole:

Pod drevesom pognemo belo rjuho ali polo čistega belega papirja. S škarkami, žago ali ostrim nožem narežemo z jelke veje in vejice ter jih položimo drugo poleg druge na belo podlago tako, da približno pokrivajo površino enega kvadratnega metra. Nato vzamemo v roko vsako vejico posebej in jo potem s krepelcem dobro otresemo, da pade z nje vse, kar je živega. Med različnimi pajki, hroščki in gosenicami bomo našli tudi nekaj samic zelene jelkove ušice (*Buchneria pectinatae*), najvažnejše povzročiteljice medenja hoje v Evropi. Velika je približno 4 mm. Spodnji del telesa je skoraj bele barve, hrbet pa je temno zelen z dvema vzdolžnima svetlejšima progama. Oblika njenega telesa in barva sta tako značilni, da ju ne moremo zgrešiti. Zdaj preštejemo ušice in dobili bomo število primerkov, za kvadratni meter krošnje opazovanega drevesa. Enako postopamo pri drugih drevesih in v različnih predelih gozda, dokler si ne ustvarimo dokaj jasne slike o gostoti ter razširjenosti ušice v našem gozdnem območju. Ta način iskanja povzročiteljev medenja na hoji je še najbolj pripraven, kajti zeleno jelkovo ušico je zaradi njene varovalne barve in ker živi posamič na lubju vej, težko odkriti z očmi.

Mano na jelki pripisujejo včasih tudi veliki rjavi jelkovi ušici (*Todo-lachnus abieticola*) in pa lekaniji. Potrebno bi bilo še natančneje ugotoviti, kje in v kolikšni meri sta v Sloveniji udeležena ta dva povzročitelja mane, kadar hoja izdatno medu.

Vsak dober, napreden čebelar, ki vozi na gozdno pašo ali celo stanuje na območju prostranih smrekovih in jelkovih gozdov, bi moral biti tudi dober poznavalec pojavov, ki so v zvezi z medenjem. V Avstriji, Švici in Nemčiji so se mnogi sicer preprosti čebelarji tako izpopolnili v odkrivanju in v opazovanju ušic in kaparjev, da so postali že pravi strokovnjaki na tem področju. Prav ti čebelarji tudi dosegajo najvišje donose z gozdne paše in le redko katero leto so njihovi lonci prazni. Znanje o povzročiteljih mane in sploh o celotni problematiki gozdnega medenja si pridobijo na posebnih tečajih in deloma iz bogate literature.

Slovenski čebelarji se moramo zadovoljiti s tem, kar je bilo doslej o medenju zapisanega v našem glasilu. Ostalo znanje pa si je treba pridobiti zunaj v naravi sami s čim pogostejšim in natančnejšim opazovanjem ušic in kaparjev na našem gozdnem drevju.

O VZREJI MATIC*

EDI SENEGAČNIK

Pri čebelah je plemenska odbira prav tako važna kot pri drugih živalih. Od dobre matice je odvisna moč čebelje družine in tudi njena zmogljivost. Tega so se naši čebelarji že v preteklosti zavedali in odbirali za pleme le najboljše čebelje družine. Vestni odbiri, za katero so skrbeli naši predniki, se moramo zahvaliti, da je postala naša čebelja pasma, ki ima znanstveno ime *Apis mellifica carnica*, ena najboljših čebeljih pasem na svetu. Zaslovela je kot izredno pridna, krotka, odporna in prilagodljiva. Zato so v desetletjih pred prvo svetovno vojno izvozili iz slovenskih krajev, predvsem iz Gorenjske, na tisoče in tisoče čebeljih rojev in matic v vse dele sveta. Ko bi bili imeli tam boljše čebele kot so naše, jih prav gotovo ne bi bili uvažali. Sloves o pridnosti naših čebel se je kmalu utrdil po vsem svetu. Da je to res, dokazujejo obiski različnih čebelarskih znanstvenikov in strokovnjakov ter čebelarjev. Iz vseh krajev sveta prihajajo k nam, da bi se podrobno seznanili ne samo z domovino Antona Janše, ampak predvsem s kranjsko čebelo sivko. Naj omenim tu samo svetovno znanega angleškega vzrejevalca matic Adama Kehrleja iz Buckfasta v Angliji, kjer imajo največjo vzrejališče za matice in plemenilno postajo za križanje različnih čebeljih pasem. Predlanskim so nas obiskali ugledni ameriški čebelarski znanstveniki, in sicer genetik prof. dr. Roberts z univerze Baton Rouge v ZDA, in svetovno znani čebelarski znanstvenik prof. dr. Townsend z univerze Guelph v Kanadi. Za naše čebele pa se zlasti zanimajo nemški čebelarski znanstveniki. Tako so nas lani obiskali prof. dr. Karl Dreher, predstojnik čebelarskega instituta v Mayenu v Zvezni republiki Nemčiji, in njegovi sodelavci. Nemci in Avstrijci se močno zanimajo za našo kranjico in bi z njo prav radi nadomestili predvsem črno nemško čebelo, ki jih sploh ni zadovoljila. Za naše čebele je veliko zanimanje tudi drugod po svetu: v Sovjetski zvezi, Egiptu, kjer se je kranjica odlično obnesla, in celo v Avstraliji. Dan za dnevem prihajajo pisma inozemskih čebelarjev, ki žele naše matice. Na žalost pa slovenski čebelarji ne moremo ustreči vsem željam, ker nimamo še toliko plemenitih matic na voljo. Kako žalostno zveni ugotovitev, da so nas tu prehiteli Avstrijci, ki vzrejajo plemenite matice kranjskega rodu in jih na veliko prodajajo Sovjetski zvezi. Doma imamo torej odlično čebelje pleme. Zato nam ni treba uvažati čebeljih pasem iz tujine, kot delamo to pri drugih živalih. Naši čebelarji se tega dobro zavedajo in so zato zadovoljni s svojo pasmo. Pri čebeljih družinah vselej odbirajo za pleme tiste rodove, ki so se najbolj odlikovali v preteklih letih. Pri odbiri oziroma preprosti vzreji matic pa pogosto greše, ker niso dobro poučeni o tem, kaj vse je treba vedeti pri pravilni odbiri.

Tudi čebele podedujejo dobra in slaba svojstva od staršev, to je od matice in od trota, ki jo oplemeni. Ta so zunanja in notranja. Zunanja svojstva imenujemo tudi znake. Te spoznamo na telesnem ustroju čebel, druge pa na njihovih življenjskih pojavih, ki jih imenujemo lastnosti. Pri zunanjih znakih moramo paziti predvsem na barvo telesnega oklepa. Naše čebele so na pogled lepe sive barve. Na prvem oziroma drugem hrbtnem obročku ne smejo imeti

* Radijsko predavanje v Kmetijskih nasvetih dne 24. junija 1967.

nobenega rumenega ali rdečkastega pasu niti ne njegovih sledov. To čebelar lahko že na oko sam presodi, kadar pregleduje svoje čebele. Važna je tudi dolžina čebeljih dlačic in dolžina rilčka. Tu naj omenimo, da je znani nemški čebelarški znanstvenik dr. Götze našel v naših krajih čebele z najdaljšimi rilčki. Dolžina rilčka je zlasti važna zaradi tega, ker čebele lahko nabirajo medicino tudi iz globokih cevastih cvetov različnih detelj in drugih rastlin. Čebele s kratkimi rilčki tega ne zmorejo. Pri zunanjih znakih je nadalje važna posebnost krilnega ožilja, tako imenovani krilni ali kubitalni indeks. Pri kranjski čebeli sivki je ta krilni indeks zelo velik, pri italijanski je manjši, pri nemških čebelah pa najmanjši. Pri kranjski čebeli se giblje od 2.5 do 4.0, pri italijanski od 1.5 do 2.0, pri nemških od 2.0 do 2.5. Po velikosti kubitalnega indeksa lahko ločimo naše čebele od nemških. Zanimivo je, da je krilni indeks v zvezi z dolžino rilčka. Čebelar mora poleg tega upoštevati tudi velikost čebel, kar lahko ugotovi s posebno pripravo za merjenje velikosti čebel. Vse te zunanje znake lahko ugotavljajo že naši čebelarji vzrejevalci sami, saj so se mnogi izmed njih udeležili raznih teoretičnih in praktičnih tečajev doma in v inozemstvu. Vzrejevalcem bi pri tem seveda lahko mnogo pomagal čebelarški inštitut, ki pa ga na žalost Slovenci še ne premoremo.

Važnejše kot zunanji znaki so gospodarske lastnosti čabel. Tu upoštevamo v prvi vrsti njihovo pridnost oziroma zmogljivost. Naj bi bili zunanji znaki še tako odločilni, čebelja družina ne bi bila mnogo vredna, ko bi nam prinesla prav malo medu. Zato je seveda gospodarska plat jako važna. Pridnost je najvažnejša lastnost, ki jo upoštevamo pred vsemi drugimi. Naša kranjica je znana kot odlična nabiralka medicine, saj je prekosila pri tem svojo italijansko in nemško sosedo. Tudi rodovitnost posameznih čebeljih rodov je važna. Morda je največja napaka naše kranjske čebelje pasme prevelika rojivost. To ji mnogi tuječi tudi očitujejo. Vendar pa smo ugotovili, da je kranjica zmerno rojiva. V modernih panjih lahko s pravilnimi in pravočasnimi ukrepi uspešno preprečujemo rojenje in s tem usmerjamo čebeljo družino k nabiranju medu. Sodobni napredni čebelarji si rojenja sploh ne žele, saj vedo, da se s tem slabi moč čebelje družine. Napredni čebelar lahko sam vzreja matice iz svojih najboljših nerojivih rodov. Ni mu treba čakati na roje, ki prihajajo tudi iz slabših družin. Teh pa sploh ne želimo razširjati. Pri odbiri moramo omeniti še preleganje, ki je zelo zaželena lastnost. Nadalje je važna dolgoživost oziroma prirojenost za dolgo življenje. Noben čebelar si tudi ne želi hudih in razdražljivih čebel. Zato takih ne vzrejamo. Tudi odpornost proti različnim boleznim in vremenskim neprilikam je prav tako važna. Upoštevamo pa tudi gospodarnost, to je prirojenost za dobro gospodarjenje. Pri tem mislimo na to, kdaj začenja matica po zimskem počitku zalegati, v kakšnem redu nameščajo čebele med in obnožino, v kakšnem obsegu gradijo trotovske satje, kako branijo svojo zalogo in dom, kako skrbijo za snago in udobnost v svojem bivališču.

Seveda čebelar vseh teh lastnosti ne more opaziti naenkrat. Leta in leta opazuje posamezne čebelje družine in si skrbno zapisuje vsa opažanja. Potem pa končno le izbere najboljšo družino, ki ji pravi plemenjak. To je torej panj z izbranimi lastnostmi in najboljšimi zunanjimi znaki. Iz takih družin bomo jemali vzrejno gradivo za bodoče matice. Pri teh pa si dobro zapom-

nimo, da je lahko njihova barva v različnih odtenkih od svetlorjave in temno-rjave. Odbor slovenskega čebelarstva je že leta 1959. sklenil, da dajemo prednost maticam kostanjeve barve. Tu je mišljena barva plodov pravega kostanja in ne divjega, ki je mnogo svetlejša.

S samim postopkom vzreje se morajo čebelarji temeljito seznaniti v strokovni literaturi in na praktičnih ter teoretičnih tečajih za vzrejo matic, ki jih prireja vsako leto Zveza čebelarstev. Vsak vzrejevalec mora biti že dober, izkušen in podkovan čebelar s precejšnjim teoretičnim in praktičnim znanjem, če želi uspeti. Ker takih vzrejevalcev med nami še ni veliko, je prav, da vse naše čebelarje vsaj nekoliko seznanimo z vzrejo. Pri vzrejnem procesu samem mora čebelar zelo paziti, da je vzrejno gradivo, ki ga vzamemo plemenjaku za vzrejo bodočih matic, zares prvovrstno. To se pravi: plemenjaku odvzamemo jajčeca ali še boljše tiste ličinke, ki niso starejše od 20 ur. Samo iz takih se bodo lahko razvile dobre matice. Če so ličinke stare morda že dva dni ali celo več, se bodo iz njih razvile slabše matice, ki jih bodo čebele še tisto leto ali pa prihodnje preogle. Take stare ličinke so namreč že dobivale čebeljo hrano in se začele razvijati v čebelo in ne v matico. Pri dodajanju vzrejnega gradiva naši praktični čebelarji največkrat greše. Brezmatični družini dodajo navadno sat zalege, ki je v različnih razvojnih stopnjah. Čebele potegnejo potem matičnike ne samo nad najmlajšimi ličinkami, pač pa tudi nad starejšimi, morda celo dva dni starimi. Na žalost se iz teh ličink ne bodo razvile dobre matice. Čebelar, ki je napravil tako napako, mora po dveh dneh pregledati matičnike in najstarejše podreti, odprte z najmlajšimi matičnimi ličinkami pa pustiti. Kadar hočemo dodati brezmatičnim družinam vzrejno gradivo za bodoče matice, jim dodajmo cel sat ali če tega nimamo, vsaj kos sata s samimi jajčeci ali ličinkami. Te pa nikakor ne smejo biti starejše od desetih do dvajsetih ur. Tako bomo prav gotovo prišli do prvovrstnih matic. Matičnike uporabimo potem lahko za napravljanje umetnih rojev, rezervnih družinic ali pa plemenilčkov. Pri vzreji sami dodajamo do 20 ur stare ličinke v nalašč za to pripravljene brezmatične rednike. Mlade izvaljene matice se oplemene potem v domačem čebelnjaku ali pa na posebnih plemenilnih postajah, kjer so izbrani troti iz najboljših rodov. Take plemenilne postaje morajo biti toliko oddaljene od drugih čebelnjakov, da na njihovo območje sploh ne morejo zaiti tuji troti. Če pomislimo, da so našli trote celo 18 km daleč od domačega čebelnjaka, potem je pri nas v Sloveniji že kar težko najti primeren prostor za plemenilno postajo, ki je ne bi mogli doseči tuji troti. In vendar smo našli prostor za tako idealno plemenilno postajo, in sicer pod Zelenico. Semkaj naši vzrejevalci že pošiljajo svoje matice na oploditev in to v posebnih steklenih panjičkih, tako imenovanih plemenilnikih. V njih je rojček presejanih čebel brez trotov in mlada neoplojena matica. Ta se na plemenilni postaji že v nekaj dneh oplemeni z izbranim trotom. Nekateri naši vzrejevalci imajo svoje plemenilne postaje, ki jim služijo za potrebe njihovih čebelarstev, matice pa tudi prodajajo.

Zelja vseh slovenskih čebelarjev je, da bi v nekaj letih odbrali najboljše čebelje rodove in jih preizkusili na posebnem preizkuševališču. Potem bi začeli vzrejati standardne čebelje rodove, na primer z imenom Zelenica, Bohinj itd. Take matice bi bile potem na voljo vsem slovenskim čebelarjem. Seveda bomo morali z njimi oskrbeti tudi sosedne republike, kjer z načrtno

vzrejo in odbiro še niso pričeli. Za take plemenite matice pa se bo seveda močno zanimalo tudi inozemstvo.

Zavedajoč se izredne važnosti vzreje plemenitih matic je Zveza čebelarских društev iz svojih sredstev podprla graditev plemenilne postaje pod Zelenico, ki jo bomo v kratkem slovesno odprli. Ta bo zaradi svoje zares idealne lege in tudi odličnih ter skrbno odbranih plemenjakov ter trotarjev lahko postala naša vodilna plemenilna postaja. Sodila bo med priznane plemenilne postaje, saj bo imela zato vse pogoje, ki jih zahtevajo mednarodni predpisi o odbiri, vzreji in plemenitvi. Nič manjše važnosti pa ne bo plemenilna postaja Janeza Strgarja na Bitenjski planini na Jelovici.

NEKAJ O PRAHI MATIC

JULIJ MAYER

Še pred nekaj leti smo prisegli na staro čebelarško izročilo: Matica se na prahi oplemeni z enim trotom in se vrne v panj. Zato je ves čebelarški svet kot strela iz jasnega zamajala vest, da se matica oplemeni z več troti.

Američan GARY je objavil svoja opazovanja o prahi matic, ko jih je imel priložnost več stokrat opazovati iz neposredne bližine. Mladim maticam je prilepil na oprsje do 2 m dolgo najlonsko nitko, da so lahko neovirano letale. Prve poskuse je delal z balončki, polnjenimi z lahkim plinom. Vrvica v rokah mu je omogočala, da je matica letala v potrebni višini. Pozneje je napel žico na dva visoka droga. Posebna naprava je omogočala, da je spustil žico na opazovalno višino.

Kakor hitro so dvignili matico v višino nad 10 m, so prileteli troti, včasih že po nekaj sekundah. Troti se poganjajo za matico v obliki klina in letajo nekoliko nižje od nje. Včasih se jih zbere po več sto. Kadar se trotu posreči, da doseže matico, močno spodviije zadek. V trenutku spolne združitve trot otrpne, sliši se lahen tlesk in celotno spolovilo butne iz trotovega zadka. Trot omahne in pade mrtev na zemljo. Večkrat se odtrga del spolnega organa in matica prinese v panj »znamenje« s prahe. Združitev traja le nekaj trenutkov, matica leti nezadržno naprej. Plemenitev se navadno večkrat ponovi, v povprečju 8 do 9 krat. Ob nekem primeru je raziskovalec celo ugotovil, da se je matica sparila v 10 minutah z 11 troti.

Čebelarški svet je neverno majal z glavo. Kmalu po gornji objavi so ALBER, JORDAN in F. RUTTNER na otočku Volcano v Liparskem otočju nedvoumno potrdili Garyjeve podatke.

Posebno mnogo poskusov je delal WOYKE in žrtvoval na stotine matic. Ugotovil je, da meri mošnjček za shranjevanje trotjega semena 1 mm³. Vanj gre nekako do 7 milijonov spermatozoov. Pri 75 maticah, ki so šle enkrat na praho, je v povprečju naštel 5 milijonov teh klic. Pri 25 maticah, ki so bile dvakrat na prahi, je našel nekako 6 milijonov, pri 4 maticah, ki so trikrat poletele na praho, pa okoli 7 milijonov semenskih klic. Matice letijo tudi večkrat na praho, ampak nikdar ne isti dan.

Poljak SOCZEK je v letih 1953—1956 opazoval 245 matic. Njegove ugotovitve kažejo v povprečju, da polete matice iz panja med 6 in 12 dnem starosti.

Na praho letijo običajno 10.—12. dan. Orientacijski izlet traja navadno 6 do 10 minut, izlet na praho pa 16 do 20 minut. Oplemenitev se navadno izvrši pri drugem izletu. Na plemenišču izlete nekatere matice že prvi dan. Največ plemenitev je četrti dan po tem, ko prispejo matice na plemenilno postajo.

O zanimivem primeru poročča Schweizerische Bienen Zeitung 1964. Čebelar MOSER je dodal plemenjaku matico s plemenilne postaje. Na satničku je imela za jajce veliko ploskev strnjene zalege, od jajčeca do 5 dni starih žrk. Ob prvem pregledu čez teden dni ni našel svežih jajčec. Zato je panj zopet pregledal po nekaj dneh, jajčec zopet ni našel. Matico je poslal s potrebnim sporočilom znanstvenemu institutu Liebfeld. Odgovor, ki ga je sestavil in podpisal najboljši poznavalec matičinega telesa FYG, je presenetljiv: »Matica je bila popolnoma zdrava in normalno razvita. Jajcevod je bil zatrpan z jajčeci in semenjem. Od zunanje strani je jajcevod zapiral ostanek trotjega spolovila. Če je res prej zalegala, je torej ta OPLOJENA MATICA ZLETELA NA PRAHO! To nasprotuje vsem dosedanjim izkušnjam.«

Drugi partner plemenjenja je trot. Že leta 1957 je Francoz PROST opozoril na nekakšna zbirališča trotov. Za zadevo sta se posebno zavzela brata RUTTNER s čebelarskega instituta Lunz am Sec. Troti letajo v višini med 10 in 50 m. Nad 40 m visoko troti ne letajo nikdar. Troti tudi ne letajo nad vodo. Ko so matico z balončki približevali jezeru, so jo troti zapuščali. Nekako 100 m od obrežja so jo popolnoma zapustili. Največ plemenitev se izvrši v višini 10 do 15 m nad zemljo, torej v višini vršičkov naših dreves in nekoliko nad njimi. Poskusi so potrdili, da imajo troti nekaka zbirališča, in sicer v zavetnih legah nad sončnimi jasnami. Matice letijo v ta zbirališča.

Zaradi plemenilnih postaj je nastalo vprašanje, kako daleč letijo troti. V nižinskih predelih so ugotovili največjo razdaljo 2 km (KLOPF). V hriboviti pokrajini letijo troti tudi do 5 km daleč. Najbrž imajo v hribih boljšo orientacijo kot na ravnini (dr. RUTTNER). Troti menda slabo vidijo, ker se v spolni razboritosti zaganjajo tudi za mimo letječimi čmrlji, listi in celo za pticami. Trote pa so našli celo 18 km daleč od čebelnjaka. (Op. ur.)

Že dolgo se znanstveniki ukvarjajo s poskusi, da bi matice umetno osemnjevali. Leta 1948 sta Američana MACKENSEN in ROBERTS izoblikovala način umetnega osemnjevanja, ki se v glavnem še danes uporablja. Matico narkotizirajo in pritrdijo na podlago. S tanko brizgalko vbrizgnejo trotovo seme. Matice sicer dobro zalegajo, vendar ne razvijejo popolne plodnosti in kmalu pomro. Način ni poraben za vsakdanjo prakso, služi le v znanstvene namene.

»LIKVIDACIJA AGROMELOVEGA PANJA«

Pod gornjim naslovom je poročal Ljubljanski dnevnik dne 1. junija t. l. o likvidaciji »Proizvajalnega kombinata Agromel« med drugim tudi tole:

»Občinska skupščina Ljubljana-Center je ob uvedbi likvidacijskega postopka beležila vsoto garancij za kredite in posojila v skupni višini 795 milijonov 106.895 S din. Tako bo znašala obveznost občine ob koncu letošnjega leta še 447.728.690 S din, ki jo bo odplačala v naslednjih desetih letih po okrog 50 milijonov letno. In to občina, ki ji en sam milijon veliko pomeni za

tiste službe, ki jih po ustavi mora opravljati: za šolstvo, socialo, zdravstvo itd. Tudi banka je kreditirala, čeprav se je zavarovala z lombardom. Utrpela je okrog 500 milijonov starih dinarjev čiste škode. Upniki petega razreda pri delitvi likvidacijske mase bivšega Agromela sploh niso prišli v poštev. To so terjatve delavcev iz naslova osebnih dohodkov, v skupni višini nad 12 milijonov starih dinarjev. Kazen za nebudnost! In končna bilanca: prijavljenih terjatev je bilo nam eno milijardo 159 milijonov S din.◀

V nadaljevanju pa še naslednje: »Poleg finančnih prekrškov je bilo tudi samo gospodarjenje v nasprotju s predpisi. Te ugotovitve izhajajo iz laboratorijskih analiz, ki jih je za kombinat opravil Veterinarski zavod v Ljubljani. Takrat je nastala namreč ogromna materialna škoda zaradi odmiranja velikega števila čebeljih družin (okrog 7500 panjev). To pa zato, ker se kljub opozorilu Veterinarskega zavoda niso lotili ukrepov za razkuževanje, očiščevanje in zdravljenje obolelih panjev. Kombinat je zaradi takšnih kršitev in malomarnosti prvo poslovno leto zaključili z izgubo 187 milijonov S din.◀

Dne 2. junija je Ljubljanski dnevnik priobčil pod naslovom: »Agromel izročen javnemu tožilstvu« še naslednje: »Ljubljana, 2. junija. — Včeraj je bila pod predsedstvom Andreja Levičnika seja obeh zborov občinske skupščine Ljubljana-Center. Kljub temu, da je bilo na dnevnem redu več zelo pomembnih odlokov, je bila razprava najbolj živalna in burna okrog poročila o dokončni likvidaciji bivšega proizvodnega kombinata Agromel. Številni odborniki, ki so posegli v razpravo, so zahtevali, da se vodstvo zaradi malomarnega, nestrokovnega in celo protizakonitega poslovanja, ki je podjetju povzročilo v borih 2 letih poslovanja nad 2 milijardi S din izgube, pokliče na odgovornost. Sicer bi bilo treba poklicati na odgovornost tudi tiste, ki so na kakršenkoli način pomagali umetno vzdrževati Agromel, namesto da bi takoj na začetku, ko so strokovne službe ugotovile izgubo zaradi malomarnosti, zahtevali postopek. Po dolgi razpravi je bil sklep skupščine, da javno tožilstvo sproži postopek za ugotovitev družbene odgovornosti pri propadu podjetja proti vodilnim uslužbencem ne glede na časovno odmaknjenost.◀

Mnenja smo, da je prav, da so o tem obveščeni preko našega glasila tudi naši člani, zlasti ker jih je med njimi nekaj tudi prizadetih.

V. B.

ČEBELARJI!

Ta številka je dvojna in je izšla na 24 straneh namesto na 16, kot smo to javili v prejšnji številki. Zveza je tako poklonila 8 strani več bralcem našega lista. Deveta številka Slovenskega čebelarja bo izšla okrog prvega septembra z obilico navodil o zazimljenju čebel in krmljenju na zalogo, tako da bodo naši čebelarji lahko pravočasno in pravilno uredili čebelje družine za zimo.

Zaradi izredno neugodnega vremena v mesecu juniju ni bilo skoro nikjer nobene paše. Čebelarji so morali krmiti. Izkoristimo zdaj kostonjevo pašo in pozneje še Liko, če bo kazalo, sicer bomo ostali letos brez medu. Ne kopicimo čebel na enem kraju. Prevažajmo samo ponoči, da ne bomo utrpeli škode.

Zapisnik o 1. seji upravnega odbora ZCD dne 29. aprila 1967 ob 14.50 v Ljubljani, Cankarjeva 2

Zastopana čebelarstva društva: Brežice, Celje, Grosuplje, Kamnik, Ljubljana, Ljutomer, Murska Sobota, Maribor, Mežica, Nova Gorica, Ptuj, Postojna, Radovljica, Radeče, Ribnica, Sevnica, Skofja Loka, Trebnje in Vrhnika.

IO: Predsednik, tajnik, Maks Gregorc, Smrajc, Tone ing. Urbaniza, Anton Verbič, Vladi Martelanc, ing. Franc Sivic.

Nadzorni odbor: Stane Potokar, Slavko Raič.

Sejo vodi predsednik, ki piše tudi zapisnik.

Ob 15. uri odpre predsednik sejo, pozdravi prisotne in ugotovi sklepčnost. Predlaga dnevni red, kakor je bil objavljen v vabilih, s tem da se poročilo predsednika dopolni še s poročilom vodje opazovalne službe o gozdnem medenju; pod 6. točko bi obravnavali predloge za odlikovanja in pod 7. točko razno.

Ad. 1. Pregled o izvrševanju sklepov. Pisarni na Miklošičevi cesti smo oddali v najem Medexu s 1. marcem t.l. proti mesečni najemnini 400.00 N din. Najemno razmerje naj bi trajalo približno tri leta, nakar bi pisarni prodali, pri čemer bi imelo prednostno pravico nakupa podjetje Medex.

Glede oddaje v souporabo odvečnih prostorov v sedanjih poslovnih prostorih Zveze je Zveza še vedno v dogovoru s podjetjem Grafoimpex iz Zagreba. To podjetje se je strinjalo, da prevzame prostore v souporabo s 1. septembrom 1966. Po prejemu računov za leto 1966 sumarno ter za leto 1967 za vsak mesec posebej nam je odgovorilo, naj mu pošljemo v podpis pogodbo, nakar bodo poravnali račune. Sporočili smo, da smo osnutek pogodbe že dostavili prek takratnega njihovega zastopnika, s katerim smo se prej sporazumeli tudi glede sprememb našega osnutka pogodbe. Izpustili smo določbe glede uporabe telefona in spremenili šestmesečni odpovedni rok tako, da bi ta rok začel teči zaradi programiranih investicij šele po dveh letih. Na

zadnji seji IO smo sklenili, naj gre predsednik v Zagreb in zadevo uredi osebno. To bo napravil po občnem zboru.

Glede zemljišča za čebelarstvo šolo je imel predsednik doslej priložnost, da si ogleda zemljišče na Brdu nad Lukovico. Če se bo Zveza dokončno odločila za gradnjo čebelarstva šole, in sicer take, ki naj bi zares služila izobrazbi naših čebelarjev, potem naj bi jo gradili na Brdu iz teh razlogov:

1. Brdo pri Lukovici leži geografsko v središču Slovenije;

2. prometne zveze so ugodne, ker leži v neposredni bližini ceste, ki povezuje Štajersko s Prekmurjem ter Primorje, Dolenjsko in Gorenjsko prek Ljubljane. Tudi hitra cesta je projektirana v bližini;

3. Brdo leži v izredno lepem kraju Slovenije;

4. vodovod in elektrika sta v neposredni bližini; telefon je blizu na osnovni šoli;

5. zemljišče ustreza tudi po svoji legi, ker je blago nagujeno proti jugu. Proti severu je zavarovano z vzpetim zemljiščem in z visokim gozdom;

6. izbor medovitega rastlinstva je zelo pester. Nižje na južni strani so vrbe; na vzhodni strani na dolomitastem apnencu je spomladansko resje; v gozdu na severni strani prevladuje jelka (hoja), potem smreka, kostanj, lipa, javor.

Pri IO so bile formirane komisije, odseki in odbori. Glede njihove dosedanje delavnosti lahko ugotovimo naslednje:

1. Republiška komisija za zatiranje čebeljih boleznih, ki jo sestavljajo Avšič, Benedičič, Rataj, se doslej še ni sestala. V njenem programu je vedno tesnejše sodelovanje z veterinarsko službo. Če naj bi še dalje obstajala, naj bi se sestala le enkrat do dvakrat na leto ter naj bi razpravljala in sklepala le o načelnih stvareh. Navzoči so mnenja, da je komisija potrebna in naj sestavi program za svoje delo.

2. Odbor za vzrejo matric in odbiro čebeljih rodov (Senegačnik, Rome, Sivic, Lobnik, Benedičič). V pristojnost tega odbora spadajo plemenilne postaje in plemenišča, preizkušnje najboljših čebeljih rodov, sestava pravil in statutov odbora

za vzrejo, odbora za vzrejo itd. Tudi ta odbor, ki je brez dvoma zelo potreben, se doslej še ni konstituiral.

3. Odsek za čebelarski naraščaj (Senegačnik, Mayer). Mayer je pripravil navodila za delo čebelarskih krožkov po šolah.

4. Odsek za čebeljo pašo (Benedičič, Sivic). Po mnenju predsednika bi lahko odpadel, ker dejansko ne bi mogel mnogo napraviti. Ostali so mnenja, naj ostane in naj se pri svojem delu omeji v glavnem na priobčevanje ustreznih člankov v SC.

5. Odsek za prevažanje in zavarovanje čebel (Smrajc, Verbič). Če bi naj ta odsek ostal, naj sestavi tudi delovni program. V kolikor bodo odbori, odseki, komisije delovali še dalje, bomo v prihodnje dali na dnevni red sej redno tudi poročanje o njihovem delu, ne glede na to, kaj je bilo napravljene, da bomo mogli iz delovanja sklepati o njihovi življenjski sposobnosti.

Sodelovanje z avstrijsko čebelarsko organizacijo se razvija in pogloblja dalje. Pet naših članov se je udeležilo tečaja o zdravstvu čebel v Gradcu. Stroške zanje je krila Štairska deželna zveza za čebelarstvo. Tudi v prihodnje se bosta lahko po eden ali dva naša člana udeleževala njihovih tečajev, ne da bi plačali tečajnino; hrano in prenočišče bodo pa nudili pod enakimi pogoji kakor lastnim članom. V kolikor se bodo društva poslužila te ugodnosti, naj pošljejo samo take ljudi, ki že nekaj znajo, da bodo svoje znanje le dopolnili s tem, kar bodo tam videli in slišali ter bodo pridobljeno znanje prenašali tudi na druge. Dne 12. in 15. ter 26. in 27. maja bosta dva tečaja za vzrejo matic. Društva naj pošiljajo prijave interesentov Zvezi, ker bo le ona mogla uravnati, da se bosta udeleževala tečajev največ po dva naša čebelarja.

Čebelarski muzej. Na seji 22. februarja je bil v Radovljici v čebelarskem muzeju sprejet sklep, naj ravnatelj muzeja do 20. aprila t.l. izdela osnutek načrta za perspektivni razvoj čebelarskega muzeja, nakar bi o njem razpravljali in sklepali. Osnutka doslej še nismo prejeli. Medtem je umrl tudi prvi kustos čebelarskega muzeja Rudolf Rakovec. Tako je sedaj v zvezi z muzejem več stvari, o katerih bo treba razpravljati in odločati. Vsekakor ostaja naš program, da bomo muzej čimbolj obogatili do leta 1973, ko bo dvestoletnica Janševe smrti.

Za letošnjo izpolnitev inventarja opazovalnih postaj o gozdnem medenju, dalje za plačilo honorarja opazovalcem ter za poučevanje, ki ga je prevzel ing. Sivic, bo nakazal Medex Zvezi 15.000 N din. Opazovalce bo treba dobro poučiti o povzročiteljih medenja. Ne sme se dogajati, da bi še dalje poročali »smreka med« itd., temveč tudi povzročitelja medenja npr. lekanija, zelena ušica itd., ker se sicer zna zgoditi, da tudi ob ugodnem vremenu ne bo paše za čebele, če se je teža opazovalnega panja dvignila zaradi kakega drugega medenja.

S Srednjo kmetijsko šolo v Mariboru se glede organiziranja čebelarskih tečajev doslej še nismo sporazumeli.

Tečaj za vzrejo matic je bil 27. in 28. januarja; za čebelarske preglednike pa 19. februarja.

Čebelarsko društvo Ptuj nam je sporočilo, da je arheologinja Perc že dve leti v Münchnu, njena mati pa da stanuje v Celju, Pod Kalvarijo št. 17. To sporočilo nam je bilo dostavljeno v zvezi z razpravo, če bi bilo mogoče dobiti še kak Janšev predmet, ki jih je zbiral čebelar Perc iz Celja. Sprejet je bil sklep, naj se Jožko Slander zgłosi pri Percevi soprogi v Celju zaradi hčerkinega naslova.

Doslej nam še ni poslalo popisa čebelarstev 16 čebelarskih društev. Popis bo treba vztrajno urgirati.

Dolenjska čebelarska društva so ustanovila skupno plemenilno postajo Pustov mlin pri Litiji. Vodi jo čebelar Dražumerič.

Ad. 2. Poročilo predsednika je bilo kratko, ker je zaprosene podatke poslalo samo 14 društev. Doslej je bilo odkritih 11 žarišč pršičavosti. Hude gnilobe in večjih zastrupitev ni bilo.

ČD Maribor je sporočilo, da jih je občinski veterinarski inšpektor dr. Menina obvestil, da je za pršičavost skrčen obmejni pas od 5 na 5 km. Mnenja smo, da je to stvar veterinarske inšpekcije, v kako široki obmejni coni naj se podvzamejo ukrepi za zatiranje pršičavosti. Ne more pa občinska veterinarska inšpekcija enostransko spreminjati dogovora med našo in avstrijsko čebelarsko organizacijo, ki predvideva medsebojno obveščanje o žariščih pršičavosti in hude gnilobe v 5 km širokih pasovih na obeh straneh državne meje. Ta dogovor tudi nima nobenega vpliva na medsebojna uradna obveščanja veterinarskih služb v obeh

državah, kar je v dogovoru še posebej navedeno.

V zvezi s podanim poročilom predsednika nastaja vprašanje, ali je pametno, da tudi v prihodnje Zveza naprosi čebelarstva društva za določene podatke zaradi sestave skupnega poročila, da bi se tako skrajšal potek seje. Poročila je namreč prejela Zveza samo od 14 društev. Prisotni so bili mnenja, naj Zveza tudi v prihodnje sestavi na tak način skupno poročilo.

Nato je poročal Franček Šivic o svojem načrtu za delo opazovalne službe o gozdnem medenju. Po terenu bo poučeval opazovalce o njihovem delu, zlasti o spoznavanju povzročiteljev medenja. Sedaj je vsega 32 opazovalnic. Opazovalno mrežo bo treba še izpopolniti. Nove opazovalne postaje naj bi se ustanovile še za celjsko območje tri, za ljubljansko dve ter za postonjsko dve.

Ad. 3. V razpravi so bili sprejeti tile zaključki:

Zveza naj se trudi, da bodo panjske končnice, ki jih je shranila v Etnografskem muzeju, prenesli čimprej v čebelarški muzej v Radovljici.

Cena maticam za inozemstvo naj bo 50.00 za dom pa 30.00 novih dinarjev. Odseki, komisije in odbori naj se po izvolitvi novega IO ponovno formirajo.

Zveza naj si prizadeva še dalje za zgraditev čebelarške šole.

Čebelarški družini Kamnik naj nudi Zveza pri urejanju plemenilne postaje v Kamniški Bistrici ustrezno pomoč.

Ad. 4. Razprava o nadaljnjem obstoju splošnih opazovalnih postaj je odpadla, ker ta zadeva še ni dozorela.

Ad. 5. Prisotni so se po kratki razpravi sporazumeli o sestavi raznih komisij občenega zbora, da bi hitreje potekal.

Ad. 6. Predsednik komisije za odlikovanja je poročal, da je komisija na podlagi predlogov sklenila predlagati za odlikovanja z redom AJ II. stopnje Mikuliča Otona in Riedla Leona iz ČD Krško. Občnemu zboru Zveze pa z redom AJ I. stopnje Ignaca Groma, predsednika ČD Vrhnika, Edija Senegačnika, urednika SC, in Joža Ačka, tajnika ČD Ptuj, (Glede odlikovanj J. Marolta ČD Grosuplje se komisija ni mogla odločiti, ker je imenovani šele pred kratkim prejel red AJ II. stopnje.) Po krajši razpravi je bil predlog komisije sprejet.

Ad. 7. Razno:

Češkoslovaška zveza čebelarjev — Čebelarstvo društvo Namestovo — je poslalo program obiska 23. in 24. julija t.l. S seboj prineso panj čehoslovak in 5 do 6 mladih oplojenih matic čistega rodu in preizkušenih po drž. zavodu za čebelarstvo.

Nijas Abadžić, Brčko, Gajeva, se je naročil na naš list in želi odgovor našega urednika.

Erich Behrens, Grossimkerai, Rottweil-Altstadt, Amselstrasse 8, ima čebele pasme carnica — pleme Troisek, želi 30 mladih matic iz Gorenjske in Dolenjske od petih vzrejevalcev. Matic bo najprej primerjal na proizvodnost med seboj in nato križal z rodod Troisek. Želi jih dobiti konec maja. Zveza mu bo sporočila naslov vzrejevalcev, ceno in da bodo pripravljene zaradi pozne pomladi do 10. junija. Obveste se vzrejevalci Bukovšek, Lobnik, Jalen, Sušnik in Vidmar ter Kirar.

V zvezi z ustanovitvijo komisije za čebelarstvo pri republiški gospodarski zbornici je bilo po krajši razpravi sklenjeno, naj se ustanovi komisija z nalogo, da prouči odnose ZCDS in Zavoda za čebelarstvo. Vodstvo komisije prevzame Jožko Slander, pomagala mu bosta pa predsednik in član IO Maks Avšič.

Seja je trajala do 20.30.

LOJZE KOLENC — OSEMDESETLETNIK

Ne bilo bi prav, če se Slovenski čebelar vsaj z nekaj vrsticami ne bi spomnil tega zaslužnega jubilaranta. Saj je bil skoro pol stoletja njegov zvest naročnik in prav toliko časa trden stebel čebelarstva organizacije. Doma s strmega pobočja Čemšeniške planine — torej naše gore list — je bil po poklicu učitelj, ki pa je bil s svojo vnemo in dobrohotnostjo vsem — vse.

Kot mladenič je prišel v zagorsko dolino, ki ji je posvetil vso svojo pomlad, poletje in jesen, tako da tu danes skoro ni delovnega področja, ki ne bi nosilo pečata njegove neutrudne roke: kjerkoli se je pokazala potreba, je poprijel, kjerkoli je mogel, je storil dobro.

Njegovo javno delovanje se začne, ko je slovensko čebelarstvo ob prelomu med starim in novim doživljalo resno krizo. Na področju današnje zagorske občine si tiste čase videl le še tu pa tam kak za-puščen, razdrapan ulnjak. Toda krišen

preobrat, ko se na pobudo in ob prizadevanju Lojzeta ustanovi čebelarstva podružnica! Seveda je pod njegovim vodstvom tudi res dobro uspevala. Kdo bi preštel vse seje, sestanke in predavanja, ki jih je organiziral on! Pa so se na njegovo besedo čebelarji tudi radi in disciplinirano odzivali.

Koliko nam pomeni njegova avtoriteta, se je znova pokazalo zlasti zdaj po vojni. Kakor naše osrednje društvo je tudi zagorska podružnica doživljala težke čase. V odbor smo izvolili mlajše moči, toda ni pa ni šlo. Ni šlo, dokler ni Lojze, takrat že sedemdesetletnik, prijel spet za vajeti. Zdaj pa nam res v slogi in prijateljstvu tako lepo teče, da smo kar nekoliko ponosni na svojo podružnico. Seveda nam ne mine nobena seja in noben sestanek brez njega. Od predzadnjega običnega zbora pa naši člani ponovno poudarjajo, da ga hočejo kar za dosmrtnega predsednika. Zakaj pa tudi ne, saj vsi iskreno želimo, da še dolgo, dolgo ostane med nami!

F. G.

Urednikova pripomba: Tako želi slavljencu tudi Zveza v imenu vseh slovenskih čebelarjev. Ponosni smo, da imamo

v svojih vrstah tako prizadevne ljudi. Morda je med čebelarji malo kdo tako priljubljen kot tov. Kolenc. S svojo toplo, ljubeznivo besedo in človeško toplino je znal pridobivati ljudi, ki ga zato tudi spoštujejo in imajo radi. Se na mnoga leta!

PREDAVANJE V ZAGREBU

Tudi hrvatski čebelarji so se začeli zanimati za vzrejo matic in odbiro najboljših čebeljih rodov. Doslej še niso imeli izkušenj o tem, saj pri njih še ni nihče načrtno odbiral in vzrejal. Zato so naprosili našo Zvezo, da bi jim pri tem pomagala in poslala predavatelja, ki bi hrvatske čebelarje seznanil z osnovnimi nauki o vzreji in odbiri.

V soboto 1. aprila t.l. je predaval o tem v Zagrebu naš tovariš urednik približno 200 čebelarjem, ki so prišli iz vseh hrvatskih krajev. Po predavanju so se navzoči zelo zanimali za probleme vzreje in želeli, da bi jim tudi tu pomagali, dokler delo ne bo steklo. Tovariš urednik jim je obljubil vso pomoč. Hrvatski čebelarji žele, da bi bilo tako predavanje tudi na Reki.

Spomin na prvo ustanovljeno čebelarstvo družino v Dolnji Lendavi v Pomurju leta 1921. Imela je samo dva člana manj kot takratna čebelarstva podružnica v Ljubljani. V njej je bilo 74 članov

JURIJ SENEGACNIK

28. marca t. l. smo ga pokopali ob veliki udeležbi sorodnikov, prijateljev in znancev na Zalah v Ljubljani v grob pred petimi leti umrle zveste življenjske družice Katarine. Tudi čebelarji smo ga spremili v izredno velikem številu. V imenu ljubljanskih čebelarjev se je poslovil od pokojnika predsednik ljubljanske čebelarke družine. Poudaril je, da bo ostal Jurij Senegačnik slovenskim čebelarjem vzor kot čebelar in oče. Saj je bil ves čas, tudi takrat, ko ga je bolezen priklenila za 20 let na posteljo, zaveden član naše organizacije, prebiral Slovenskega čebelarja in drugo čebelarstvo literaturo in se živo zanimal za organizacijo in napredek slovenskega čebelarstva. Toda še več. Kljub hudi bolezni, ko ga noge že niso mogle več nositi, se je še vedno zanimal za svoje ljube čebele. Sinovi so ga nosili v čebelnjak, kjer je z besedo še vedno učil in svetoval svojim otrokom, kako naj čebelarijo in kaj je treba še ukreniti pri tem in onem panju. Ko pa se s postelje ni mogel več premakniti, so mu sinovi prinesli kako čebeljo družino kar na kozici v sobo in mu tu razkazovali zaležene ter medene sate. Včasih je dneve in dneve presedel pred čebelnjakom. Svoje otroke in tudi vse druge, ki so prihajali k njegovemu čebelnjaku, je ljubeznivo vzpodbujal, da se ni treba bati čebeljih pikov. Ti le krepijo in utrjujejo človeka, da tako potem še laže prenaša vse težave, ki jih življenje vedno prinaša človeku na njegovo pot.

Leta 1930 je postavil v Gradišču v Ljubljani, na kraju, kjer stoji danes filozofska fakulteta, krasen čebelnjak. Ko se je mesto širilo tudi v tej smeri, si je kupil v Mestnem logu lepo domačijo in zgradil poleg nje tudi čebelnjak za 60 AŽ-panjev. Načrt za čebelnjak je napravil sam, prav tako tudi vse lesene dele pri hiši. Načrt tega čebelnjaka je celo objavljen v knjigi Sodobno čebelarstvo.

Vso svojo družino je vzgojil kot čebelarstvo. Sin Edi je gimnazijski profesor,

urednik našega lista, zaželen predavatelj in znan čebelar, ki ga poznamo tudi čebelarji onstran meja naše domovine. Sin dr. Jurij je biokemik, znanstveni delavec in predavatelj ter navdušen čebelar. Čebelar je tudi tretji sin dr. Marjan, ki je univerzitetni profesor v Ljubljani. V dolgi očetovi bolezni je zlasti on mnogo pomagal pri čebelah. Čebelice pa dobro poznata tudi četrti sin Miroslav in hčerka dr. Justina, ki je zdravnica v Skofji Loki.

Tako čebelarstvo družino je težko najti med nami. Zato so ljubljanski čebelarji odklikovali pokojnega že na proslavi mednarodnega čebelarstva tedna v decembru 1966 za zasluge z Janševim redom II. stopnje. Ker je umrl naš član kljub dolgotrajni bolezni dočakal več kot polnih 84 let, bi njegovim žalujočim laže čestitali kakor pa izražali sožalje, saj je blagi pokojnik do kraja izpolnil svojo življenjsko nalogo in dolžnost, ki jo je imel do sebe in svojega naroda. Naj v miru počiva blaga duša!

D. Bric

ALOJZ FELICIJAN

Zopet je legel v grob mož — čebelar, ki je zaslužil, da se ga spomni čebelarstva družina Vransko kakor tudi naš list.

Dne 12. januarja 1967 je umrl pri svojih sestrah v Preboldu Alojz Felician. Že v rani mladosti si je nabavil čebele ter se z njimi ukvarjal do svoje smrti. Velik je rod Felicianovih in vsak njegov potomec nam je dal novega in zvestega čebelarja. Čeprav je bil težak invalid, na obeh nogah hrom, se je po štirih prilazil do svojih ljubih čebel, kjer je sam opravljal potrebna dela. Mnogim mladim ljudjem je vcepil veselje do čebelarstva ter jim bil vzoren vodnik in svetovalec. Bil je vseskozi zvest član naše čebelarke družine.

Počivaj v miru, dragi prijatelj čebelar. Vsi vranski čebelarji te bomo ohranili v lepem in trajnem spominu.

Franc Košir

POROČILO ZA MAJ

V začetku meseca maja je nekaj dni deževalo. Po dežju se je temperatura dvignila in nastalo je precej toplo in lepo vreme, ki pa se je proti sredini meseca zopet poslabšalo. Tudi zadnje dni v mesecu je bilo hladno in deževno.

Opazovalci poročajo:

Dražgoše: 9. maja je začelo cveteti sadno drevje, ki je letos zelo dobro medilo. Tudi borovnica je medila. Češenj čebele niso obletavale, ker so ob cvetenju pozeble.

Zerovnica: V prvi polovici meseca je začelo cveteti sadno drevje, na katerem so čebele nekaj dobile. Temperatura je bila v maju zelo različna. Za toplimi dnevi so sledili mrzli in nasprotno.

Selnica ob Dravi: V prvi dekadi se je vreme zboljšalo. Otoplilo se je. Tehnica se počasi dviga. Ušic lahnid nisem še opazil na smreki. Pojavile so se šle 25. maja. 27. je začela cveteti akacija.

Cezanjevci: Mesec maj zopet ni izpolnil našega pričakovanja. Tri-najst viharjih dni je oviralo čebele pri nabiranju nektarja in še slana je bila en dan.

Murska Sobota: Prvi roj sem dobil 26. maja, lani pa že 26. aprila. Inkarnatka je slabo medila, akacija pa srednje dobro. Mrzli vetrovi in suho vreme je oviralo pašo na akaciji.

Iška vas: V zadnji tretjini maja smo že opazili pod hojo pokapano podrast. Čebele so zelo dobro prinašale odnožino.

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja mesečna toplina °C	Dnevi			Sončni sij v urah
	I.	II.	III.			izletni	deževni	s snežno odejo	
	mesečni tretjini dkg								
Breg—Tržič	+ 132	+ 80	+ 30	+ 242	+ 9,6	27	5	—	199
Dražgoše—Sk. Loka	+160	+400	+ 60	+ 620	+11,3	25	12	—	173
Zerovnica—Postojna	+ 50	+ 50	+ 50	+ 150	+10,0	27	8	—	184
Rogatec	+180	+130	+ 480	+ 790	+15,0	31	7	—	186
Lovrenc na Pohorju	— 5	— 30	— 20	— 55	+14,9	50	11	—	195
Selnica ob Dravi	+139	+ 54	+ 130	+ 323	+15,5	21	8	—	180
Lovrenc na Drav. polju	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cezanjevci—Ljutomer	+130	+330	+ 920	+1380	+15,0	30	11	—	107
Prosenjakovci—M. Sobota	+ 70	+250	+1460	+1780	+13,1	30	5	—	192
M. Polana—Lendava	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Svibnik—Črnomelj	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Iška vas	+ 60	+ 30	+ 80	+ 170	— 8,9	28	8	—	232
Škofije pri Kopru	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pušča—Bistra—Zagreb	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Povpreček	—	—	—	+ 606	—	—	—	—	—

**IZDAJE MEDNARODNE
ZVEZE ČEBELARSKIH ZDRUŽENJ
APIMONDIJE**

Corso Vitt. Emanuele 101, Roma, Italia

Raynokat je izšlo kompletno delo XX. jubilarnega mednarodnega čebelarškega kongresa.

Knjiga je bogato ilustrirana in obsega obširno predstavitev dela kongresa — poročila ter razprave na tej mednarodni manifestaciji.

Delo je izšlo v francoskem, angleškem, ruskem, nemškem in romunskem jeziku ter obsega več kot 800 strani.

En izvod stane 10 dolarjev. Skupna ali posamezna naročila kakor tudi protivrednost morate poslati direktno na sedež Zveze.

Čebelarška društva, firme in specializirane redakcije, založbe itd., ki bi naročile najmanj 20 primerkov, bodo imele 10 %, za naročila najmanj 50 primerkov pa 20 % popusta.

Naročila pošiljajte na Zvezo čebelarških društev za Slovenijo, Ljubljana, Cankarjeva 5/II.

OBVESTILO

Čebelarška družina Zreče sporoča vsem čebelarjem prevaževalcem, naj izvrše vse prevoze sporazumno z njo in predlože veterinarska potrdila o zdravstvenem stanju svojih čebel. Le tako bo mogoče obvarovati čebele pred škodljivimi posledicami škropljenja sadnega drevja.

Odbor

OBVESTILO

Zaradi pravilne razporeditve čebeljih družin v morebitni gozdni paši (jelka) na področju čebelarške družine Dolenjske Toplice, pozivamo vse zainteresirane čebelarje, da si pravočasno preskrbe dovoljenje za dovoz čebel na to pašo. Pojasnila, dovoljenja in obvestila daje čebelarška družina Dolenjske Toplice.

OPOZORILO

Kdor je prejel nepravilno vezano 6. številko Slovenskega čebelarja, naj nam jo vrne proti zamenjavi.

PRODAM

do 25 čebeljih družin s panji ali brez panjev. Nabergoj, Razdrato, pošta: Hruševje pri Postojni.

IZ UPRAVE

Čebelarji, ki ste dali Slovenskega čebelarja in druge revije v vezavo, dvignite jih čimprej v tajništvo Zveze.

Tisti naročniki, ki še niso poravnali letošnje članarine (naročnine), naj to store čimprej, sicer bomo ustavili pošiljanje lista.

Zveza še vedno ni prejela vseh seznamov članstva za letošnje leto. Manjka jih še 20 od 230. Prosimo, podvizajte se!

Družine oziroma društva, ki še niso nakazale članarine, naprošamo, da jo pošljejo na naš račun 501-8-267/1 ali po pošti na naš naslov.

Nekaj izvodov 6. številke Slovenskega čebelarja je nepravilno vezanih. Prosimo, pregledjte čimprej zaporedje strani in vrnite pomanjkljive izvode.

Tajništvo

KNJIZICO O MEDU

z naslovom »MED — naša vsakdanja hrana in zdravilo« bi moral imeti vsak čebelar. V njej je namreč napisano prav vse, kar moramo vedeti o medu. Dodana pa ji je še zbirka receptov za gospodinje. V njih so natančna navodila, kako naj uporabljamo med v kuhinji, pri peki in za pijačo. Čebelarji, ki prodajajo med svojim odjemalcem, naj podare kako knjižico tudi njim. Tako bodo delali najboljšo propagando za večjo porabo medu. Knjižica stane le 3 N dinarje in jo je moč dobiti pri Medexu, društva pa jo lahko naroče tudi skupno.

PRODAM

zaradi starosti 25 naseljenih AŽ-panjev z inventarjem. Ivan Leskovec, Maribor, Betnavska 16.

PRODAM

zaradi starosti 5 naseljenih AŽ-panjev na 9 satov in čebeljak v dobrem stanju, uporabljiv tudi kot vikend-hišica. Janez Golc, Zasip 65, Bled.

PRODAM

6 naseljenih AŽ-panjev na devet satov in čebeljak za 24 panjev. Cena po dogovoru. Karel Verbič, Stara cesta 46, Vrhnika.

ODKUPIM

letnik 1935 Slovenskega čebelarja. Janez Zigmund, Stari trg pri Ložu.